

Stadsbyggnadskontoret

Box 8314

104 20 Stockholm

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

**Samråd angående detaljplan Fruängen centrum, diarienummer
2023-09842**

SPF Seniorerna Fruängen - Älvsjö är en lokal pensionärsförening i Stockholms sydvästra del, som ingår i det rikstäckande förbundet SPF Seniorerna, och med verksamhet och medlemmar i Fruängen, Hägersten, Liljeholmen och Älvsjö. Vi är ungefär 850 medlemmar, många med åtskilliga år som boende och invånare i området.

Det ligger i sakens natur att vi främst företräder äldre människors synpunkter, men vi dristar oss också till att ge synpunkter på sådant som inte bara berör äldre, detta i kraft av att våra långa liv gett oss erfarenheter från livets alla skeden och områden.

Vi lämnar härmed våra synpunkter på det underlag rörande detaljplan för Fruängen centrum, som redovisats inför samrådet mellan 27 januari och 9 mars. Vi har därvid valt att koncentrera vår diskussion till några enligt vår mening avgörande frågor för att bedöma

lämpligheten att förtäta centrum med sju höghus på upp till tolv våningar på den begränsade centrumytan - detta för att skapa ett mera livskraftigt och för ägaren mera lönsamt centrum.

Centrum som kulturarv

Fruängens centrum har under i huvudsak 1950-talet medvetet, och tillsammans med en rad andra centra för Stockholms stads första och andra linje av förstäder, byggts på sitt karakteristiska sätt med bl a låg centrumprofil och vissa andra egenskaper som vi inte berör här. Detta byggnadssätt utgör ett kulturhistoriskt kännetecken för Stockholms stadsutveckling efter andra världskriget. Vi bedömer att Fruängen centrum är det bäst bevarade av dessa centra. Bland andra våra medlemmar, som nu i huvudsak är i åldrarna 70 till 100 år, har vuxit upp i de trygga miljöer som skapades i dessa förorter, många av dem just i Fruängen.

Förslaget till detaljplan i dess nuvarande form tror vi kommer att rycka undan de kulturhistoriska förutsättningarna som bidragit till detta trygga förortssamhälle. Om man därtill lägger hypotesen att Spårväg syd kommer att lokaliseras till Fruängsgatan alldeles utanför centrumanläggningen - och dessutom utmed den gatan inom centrumkvarteret fyra nya höghus, så förstår man att det blir en alldeles annorlunda miljö än den människorna i Fruängen vant sig vid.

Förslaget till detaljplan håller enligt vår mening inte för en granskning ur det kulturhistoriska perspektivet. Fruängen centrum är idag en del av ett kulturarv, men kommer knappast att kunna vara det i framtiden.

Till detta vill vi lägga att Fruängen centrum ju är grönklassat av Stadsmuseet i Stockholm eftersom bebyggelsen anses särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Grönklassningen gäller själva centrumanläggningen från

1950--60-talet, inklusive dess tidstypiska utformning, siktlinjer, skivhus och gestaltning som är representativ för förortens centrumarkitektur under den perioden.

Äldreperspektivet

Vi har från föreningens sida i huvudsak lagt ett äldreperspektiv på detaljplaneförslaget, detta eftersom vi i den samtidigt pågående dialogen inom stadsdelen med stadsdelsnämnden Älvsjö-Hägersten har uttryckt att det råder för stor passivitet i Stockholms stad att framtidsplanera för de kraftigt ökande volymerna av äldre på Stockholms stads södra sida. Detta gäller i hög grad vår stadsdel, Älvsjö-Hägersten.

Möjligheterna att som äldre person t ex kunna få ett mer eller mindre kvalificerat äldreboende minskar snabbt de kommande tjugofem åren. Man får inte lita till att sådant byggs och drivs i andra delar av Stockholm, och även vi som bor i den här stadsdelen har rätt att få bo kvar i vår hembygd på ålderdomen. Man måste ta tillvara varje uppkommande möjlighet att få loss byggnadsyta för äldreboende.

I en detaljplan bestående av så många lägenheter som denna, d v s uppemot 300, borde man enligt vår mening ha genomfört en dialog med Stockholms stads äldreförvaltning och -nämnd för att inventera möjligheterna att skapa ett antal bostäder i kategorier som seniorboende, trygghetsboende etc. Även mera kvalificerat vård- och omsorgsboende borde kunna aktualiseras.

Bilar, trafik och parkering

Den subjektiva upplevelsen vår förening har är att det f n praktiskt taget alltid är mycket svårt att hitta en parkeringsplats i Fruängen på vardagar - och med ytterligare 1000 hushåll enligt hela programmet för Fruängen kommer det enligt vår bedömning att vara näst intill omöjligt. Vi anser att de bedömningar som görs i detaljplaneunderlaget

angående hur de idag befintliga parkeringarna inom centrumområdet ska ersättas knappast är realistiska.

Infartsparkeringen bredvid tunnelbanestationen fylls redan tidigt på morgonen, före affärstid, tillsammans med omkringliggande gator, även med de avgifter som trätt i kraft på gatorna. Handelsparkeringsplatserna runt kyrkan och bakom korvkiosken, där två av de nya höghusen ska stå, samt på övre planet är fyllda strax efter de flesta affärernas öppningstider. Enstaka platser omsätts efter hand men i en takt som gör att det ofta är stockningar och rörighet i alla de tre parkeringarna.

Till rörigheten bidrar att varuleveranser sker direkt från dessa parkeringar till berörda affärsföretag i centret. Eftersom detta är välkänt inte bara bland Fruängenborna utan även av dem som bor i Älvsjöområdet och Segeltorp med flera närliggande områden leder detta ofta till att bilburna väljer bort Fruängen centrum. De bilburna som av någon anledning verkligen måste använda sig av Fruängen centrum tvingas numera oftare parkera allt längre mot de yttre kanterna av Fruängen, till exempel ned mot Långbro och Herrängen.

Om man på allvar ska kunna öka underlaget för en mera differentierad handel och för att öka lönsamheten för Fruängen centrum måste parkeringsfrågan analyseras betydligt djupare än vad som gjorts i underlaget. Hur man än förtätar boendet i Fruängen och ökar befolkningen kommer underlaget för handel i Fruängen centrum aldrig att räcka till mera än vanlig vardagshandel – till exempel livsmedelsaffärer, små restauranger och/eller kaféer, apotek, frisörer, blomsteraffärer, kiosker och Systembolaget – det vill säga ungefär som nu. Det är knappast ens lämpligt att ha andra typer av affärer och affärsverksamheter där. Vill man handla annat får man åka till Kungens kurva, Heron City, Skärholmen eller Farsta.

Vår bedömning

SPF Seniorerna Fruängen-Älvsjö är i grunden tveksamma till detaljplaneförslaget.

Förslaget förefaller vara utformat utifrån en enda utgångspunkt, nämligen att göra centrumanläggningen mera lönsam i ekonomiska termer. Den nuvarande centrumägaren tar med detaljplaneförslaget som grund i initiativet till att bygga upp sju höghus runt och inom centrumanläggningens fastighetsgränser.

Därmed skapas naturligtvis ökad köpkraft till anläggningen genom de hyror företaget kan ta in från företagen som verkar i centret och från hyresgäster i de nya husen. Centret blir mera populärt att etablera sig i för företagare som säljer konsumtionsvaror och -tjänster. Det blir en renodlad kommersiell tanke som styr centrumutvecklingen.

Vi är inte så positiva till att centrumutveckling ska gå till på det viset. Om det är någon plats i ett samhälle som ska styras hårt av samhället självt, och efter en sammanvägning av olika intressen, så är det den centrala delen av tätbebyggelsen, dess centrum och mötesplats.

De underlag som läggs fram i de olika promemoriorna i ärendet kan inte i någon del betraktas som en allsidig behovsanalys av vad man vill ha ut av centrat. De ger lite underlag om vad vissa intervjuade, inklusive ungdomar, vill - men det utgör knappast en allsidig och systematisk bedömning av vad man från befolkningens och samhällets sida vill ha för verksamheter och boende i centrum. Detta borde ha kunnat åstadkommas med en mera aktiv planeringsfunktion hos Stockholms stad, antingen hos stadsdelsnämnden eller hos exploaterings-/stadsbyggnadsnämnderna. Man måste kunna ha större krav på ett förslag till detaljplan för ett stadsdelscentrum än man har för andra ändringar av detaljplaner.

Vi avstyrker därför att förslaget till detaljplan godkänns, i varje fall i nuvarande form med föreslagen täthet med byggnader, antal våningar och byggnadshöjd.

Om, trots vår avstyrkan, stadsbyggnadsnämnden väljer att gå vidare med förslaget till detaljplan, skulle vi gärna vilja se en planering för bostadshusen som tar sikte på mera inslag av å ena sidan äldreboende, som vi berört ovan, och å andra sidan förstagångslägenheter för ungdomar. Fördelen med detta vore att en större andel av de 290 tillkommande lägenheterna kunde bebos av personer som saknar bil. Som vi berört ovan tror vi nämligen att parkeringsfrågan kommer att vara gränssättande för hur väl det framtida Fruängen centrum kommer att fungera.

På uppdrag av SPF Seniorernas Fruängen-Älvsjö styrelse

Karin Hagy
Ordförande

Håkan Jarmar
Vice ordförande

För kännedom

Enligt särskild sändlista